

Η Εγκατάλειψη της Επιθυμίας με την Επιθυμία

Bhante Nyanadassana
(Ιωάννης Τσέλιος)
2/27/2021

Υπάρχει μια εσφαλμένη αντίληψη ότι κάποιος δεν πρέπει να έχει επιθυμία για την Φώτιση, ή μάλιστα να μη κάνει τίποτα. Γιατί, εάν, όπως λέγεται, η επιθυμία οδηγεί στον υπαρξιακό πόνο, τότε πώς μπορεί να επιτύχει κανείς την Φώτιση, η οποία είναι η απελευθέρωση από τον υπαρξιακό πόνο, με το να έχει επιθυμία για την Φώτιση; Η κατάσταση είναι χωρίς τέλος. Είναι ένα ατελείωτο μονοπάτι.

Αλλά είναι πράγματι έτσι; Είναι δυνατόν να εγκαταλείψουμε την επιθυμία, που οδηγεί στον υπαρξιακό πόνο, μέσω της επιθυμίας; Ναι, είναι: Μέσω της καλής, επιδέξιας επιθυμίας.

Πρέπει πρώτα να διακρίνουμε ότι υπάρχουν δύο είδη επιθυμίας: η καλή (*kusala*) και η φαύλη (*akusala*). Η φαύλη οδηγεί στην σανσάρα (*saṃsāra*— στον κύκλο της γέννησης και του θανάτου, και έτσι του υπαρξιακού πόνου), ενώ η καλή οδηγεί στην αναίρεση της επαναγέννησης (*aparaṃyagāmiṇī*), στην απελευθέρωση από τον υπαρξιακό πόνο, στην Φώτιση, και ονομάζεται «η επιθυμία της εγκατάλειψης» (*paḥāna-taṇhā*).

Η άποψη ότι είναι **αδύνατο** να εγκαταλειφθεί η επιθυμία μέσω της επιθυμίας είναι παλιά και εκφράστηκε κάποτε από τον βραχμάνο ιερέα Uḥābha. Ωστόσο, ο σεβάσμιος Ānanda, ο συνοδός του Βούδα, του έδωσε μια κατάλληλη απάντηση, την οποία μπορούμε να διαβάσουμε στον ακόλουθο διάλογο. Εδώ ο σεβάσμιος Ānanda δείχνει πώς η επιθυμία (*chanda*) εγκαταλείπεται μέσω της επιθυμίας (*chanda*).

Samyutta Nikāya, Iddhipādasamyuttam
Uḥābhabrāhmaṇasuttam
Ο Βραχμάνος Uḥābha

«... Κάποτε ο σεβάσμιος Ānanda κατοικούσε στο πάρκο Ghosita. Τότε ο βραχμάνος Uḥābha τον πλησίασε και ρώτησε: «Για ποιο σκοπό, σεβάσμιε Ānanda, ζει κανείς την άγια ζωή κάτω από τον ασκητή Γκοτάμα (τον Βούδα);»

«Είναι για τον σκοπό της εγκατάλειψης της επιθυμίας (*chanda*), βραχμάνε».

«Υπάρχει όμως, σεβάσμιε Ānanda, μια οδός, υπάρχει μια πρακτική για την εγκατάλειψη αυτής της επιθυμίας;»

«Υπάρχει η οδός, βραχμάνε, υπάρχει η πρακτική για την εγκατάλειψη αυτής της επιθυμίας».

«Ποιά όμως, σεβάσμιε Ānanda, είναι η οδός, ποιά η πρακτική για την εγκατάλειψη αυτής της επιθυμίας;»

«Εδώ, βραχμάνε, κάποιος αναπτύσσει την πνευματική δύναμη που είναι προικισμένη με αυτοσυγκέντρωση λόγω της **επιθυμίας** (*chanda*) και των εκούσιων πράξεων της προσπάθειας.

Αναπτύσσει την πνευματική δύναμη που είναι προικισμένη με αυτοσυγκέντρωση λόγω της ενεργητικότητας... λόγω της βούλησης ... λόγω της διερεύνησης και των εκούσιων πράξεων της προσπάθειας. Αυτή, βραχμάνε, είναι η οδός, αυτή η πρακτική για την εγκατάλειψη αυτής της επιθυμίας».

«Αν είναι έτσι, σεβάσμιε Ānanda, η κατάσταση είναι ατέλειωτη, όχι τελειωτική (που μπορεί να τερματιστεί). Είναι αδύνατο να εγκαταλείψει κανείς την επιθυμία μέσω της ίδιας της επιθυμίας».

«Λοιπόν, βραχμάνε, θα σας ρωτήσω για αυτό το θέμα. Απαντήστε όπως κρίνετε κατάλληλο. Τι νομίζετε, είχατε νωρίτερα την επιθυμία, 'Θα πάω στο πάρκο' και αφού φθάσατε στο πάρκο, η αντίστοιχη επιθυμία υποχώρησε;»

«Ναι, κύριε».

«Δεν διεγείρατε νωρίτερα την ενεργητικότητα, σκεφτόμενος, 'Θα πάω στο πάρκο', και αφού φθάσατε στο πάρκο, η αντίστοιχη ενεργητικότητα υποχώρησε;»

«Ναι, κύριε».

«Δεν είχατε νωρίτερα την πρόθεση, 'Θα πάω στο πάρκο', και αφού φθάσατε στο πάρκο, η αντίστοιχη πρόθεση υποχώρησε;»

«Ναι, κύριε».

«Δεν κάνατε νωρίτερα μια διερεύνηση, 'Πώς θα πάω στο πάρκο;', και αφού φθάσατε στο πάρκο, η αντίστοιχη διερεύνηση υποχώρησε;»

«Ναι, κύριε».

«Είναι ακριβώς το ίδιο, βραχμάνε, με κάποιον που είναι Arahant (Άγιος), που έχει εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές (*āsava*), έφτασε στον σκοπό του, κατέστρεψε τα δεσμά του γίνεσθαι και είναι εντελώς απελευθερωμένος από τον υπαρξιακό πόνο μέσω της τελικής γνώσης, δηλ. της Φώτισης.

Νωρίτερα είχε την επιθυμία για την επίτευξη της Αξιότητας, και όταν πέτυχε την Αξιότητα, η αντίστοιχη επιθυμία υποχώρησε. Νωρίτερα διέγειρε την ενεργητικότητα για την επίτευξη της Αξιότητας, και όταν πέτυχε την Αξιότητα, η αντίστοιχη ενεργητικότητα υποχώρησε. Νωρίτερα είχε την πρόθεση για την επίτευξη της Αξιότητας, και όταν πέτυχε την Αξιότητα, η αντίστοιχη πρόθεση υποχώρησε. Νωρίτερα έκανε διερεύνηση για την επίτευξη της Αξιότητας, και όταν πέτυχε την Αξιότητα, η αντίστοιχη διερεύνηση υποχώρησε.

Τι νομίζετε, βραχμάνε, αν είναι έτσι, αυτή η κατάσταση είναι τελειωτική ή ατέλειωτη».

«Σίγουρα, σεβάσμιε Ānanda, αν είναι έτσι, αυτή η κατάσταση είναι τελειωτική, όχι ατέλειωτη. Εξάισια, σεβάσμιε Ānanda, ... Από σήμερα να με θυμάσται ως λαϊκό οπαδό που έχει πάει για καταφύγιο επί ζωής».

Aṅguttara Nikāya, Indriyavaggo
Bhikkhunīsuttaṃ

Εδώ ο σεβάσμιος Ānanda ξαναδείχνει πώς η επιθυμία ή η λαχτάρα (taṇhā) εγκαταλείπεται μέσω της επιθυμίας, και η υπερηφάνεια (māna) μέσω της υπερηφάνειας.

«Έχει ειπωθεί ότι, 'Αυτό το σώμα προήλθε από την επιθυμία (taṇhā-sambhūto), και ότι η επιθυμία πρέπει να εγκαταλειφθεί (taṇhā pahātabbā) μέσω της επιθυμίας (taṇhaṃ nissāya)', για ποιο λόγο ειπώθηκε αυτό;

Εδώ, κάποιος ακούει ότι, 'Ο τάδε που ονομάζεται έτσι και έτσι, με την εξάλειψη των νοητικών διαφθορών (āsava), έχει συνειδητοποιήσει για τον εαυτό του με άμεση γνώση, την άσπιλη απελευθέρωση του νου, την απελευθέρωση με τη σοφία, δηλ. την Φώτιση».

Και σκέφτεται έτσι: 'Πότε ... θα την συνειδητοποιήσω και εγώ'; Λίγο καιρό αργότερα, εγκαταλείπει την **επιθυμία** [για το σώμα] μέσω της **επιθυμίας** [για την απελευθέρωση από την επιθυμία για το σώμα],

«Έχει επίσης ειπωθεί ότι, 'Αυτό το σώμα προήλθε από την υπερηφάνεια (māna-sambhūto), και ότι η υπερηφάνεια πρέπει να εγκαταλειφθεί (māna pahātabbo) μέσω της υπερηφάνειας (mānaṃ nissāya)', για ποιο λόγο ειπώθηκε αυτό;

Εδώ, κάποιος ακούει ότι, 'Ο τάδε που ονομάζεται έτσι και έτσι, με την εξάλειψη των νοητικών διαφθορών (āsava), έχει συνειδητοποιήσει για τον εαυτό του με άμεση γνώση, την άσπιλη απελευθέρωση του νου, την απελευθέρωση με τη σοφία, δηλ. την Φώτιση».

Και σκέφτεται έτσι: 'Γιατί; Και **εγώ** δεν μπορώ'; Λίγο καιρό αργότερα, εγκαταλείπει την **υπερηφάνεια** [για το σώμα] μέσω της **υπερηφάνειας** [για την απελευθέρωση από την υπερηφάνεια για το σώμα], ... ».

Τα δύο είδη της Επιθυμίας και της Υπερηφάνειας: Η Καλή και η Φαύλη

Duvidhā Taṇhā, Māna: Kusalāpi, Akusalāpi

Nettipakaraṇapāḷi, Vicayahārasampāto

«Εδώ τώρα, υπάρχουν δύο είδη **επιθυμίας**: η καλή (kusala) και η φαύλη (akusala). Η φαύλη οδηγεί στην σανσάρα (saṃsāra—στον κύκλο της γέννησης και του θανάτου, και έτσι του υπαρξιακού πόνου), ενώ η καλή οδηγεί στην αναίρεση της επαναγέννησης (apacaya-gāminī), και ονομάζεται «η επιθυμία της εγκατάλειψης» (pahāna-taṇhā).

Υπάρχουν επίσης δύο είδη **υπερηφάνειας**: η καλή (*kusala*) και η φαύλη (*akusala*). Η υπερηφάνεια που **εγκαταλείπει** κανείς μέσω της υπερηφάνειας (*mānaṃ niṣṣāya*), αυτή η υπερηφάνεια είναι καλή (*kusala*). Αλλά η υπερηφάνεια που προκαλεί τον υπαρξιακό πόνο ή την ταλαιπωρία (*dukkha*), αυτή η υπερηφάνεια είναι φαύλη (*akusala*)».